

- 460 μ' ὄλο μαζί τὸ τσοῦρμo του μὰ καὶ τὸν νταϊφά του,
 ἢ ντάπια Κεραυνόβoλη, κι ἢ ντάπια Γουλιέλμου
 ποῦ τοῦ γνωστοῦ θεμελιωτῆ τ' ὀλλανδικοῦ τοῦ κράτους
 ἐπῆρε του τὸ ὄνομα, ποῦ λέγαν καὶ Λουνέτα
 ἀπ' τὸ LUNETTE τὸ γαλλικό, π' ὀχῦρωμα σημαίνει,
 465 τοῦ Ρήγα τοῦ Βελεστινλή ἢ τοῦ Ρήγα Φεραίου
 ἀκλούθαγε ἢ ντάπια του, Πόρτα ἢ Παλιά Πόρτα,
 καὶ ὕστερις τοῦ Κοκκινῆ τ' Ἀντώνη θεῖός του ποῦ ἔταν
 καὶ εὐεργέτης του τρανός τοῦ Μιχαῆλ Κοκκίνη,
 Μονταλεβέρου ἀκλούθαγε ἢ ντάπια πρὸς τιμὴν του
 470 τί ὁ Κοκκίνης διόθαζε τὰ ἔργα τὰ λαμπρά του
 γιὰτὶ ἦτανε πασίγνωστος Γάλλος μηχανολόγος.
 Τοῦ Λέρδου Σ'ιέφιλντ ὕστερις ἀκλούθαγε ἢ ντάπια
 γιὰ κάποια μικροδούλεψη ποῦ ἔκανε στὸν Κοκκίνη
 ποῦ καὶ Ἀλέρτα λέγετον, χάρη σὲ κάποια στάση
 475 ποῦ εἶχε γίνει λίγο πρὶν, κάπου πενήντα χρόνια.

- Ἀκλούθα τῶν Σκεντέρμπεη, Κανάρη καὶ Δρακούλη,
 στόνομα ὀνομαστοῦ δασκάλου ἢ τελευταία,
 ποῦ στάθηκε μεταφραστῆς σπουδαίων συγγραφέων
 καὶ ποῦ σκοτώθει στὰ στερνά, μέσα στὸ Δραγατσάνι
 480 ἐκεῖ καθὼς παλέμαγε ὡς Ἱερολοχίτης,
 μὰ ἄλλοι λέν πὼς ἔπεσε στῆς Κλείσσοβας τῆ μάχη.

- Τούτο ἦταν τὸ «φρούριο», ὅπως τ' ἀποκαλοῦσαν
 ὄλοι οἱ γραμματιζούμενοι, λέγοντας μιάλο γόγο.
 Καλλιὰ ἔτανε «στρατόπεδο περιχαρῶν»
 485 νὰ τὸ ἔβγαζαν, καὶ θὰ ἔσανε πιδὸ κοντὰ στὴν ἀλήθεια.

- Μὰ πιδὸ καλὰ τὸ βάφτισε ὁ Νίκος ὁ Στουρνάρας
 ποῦ γράφει στὸ Νικητάρὰ ἀπὸ τὸ Μεσολόγγι.
 «Γελοδομάντρι» καὶ «φρακτῆ» αὐτὸς τ' ὀνοματίζει
 καὶ κάπως ἔτσι τὸ ἔλεγον λαὸς καὶ παλληκάρια
 490 καὶ τέτοιο, τέλος, στάθηκε ὡς τὰ στερνά τ' ἀγώνα.

ΤΟ ΜΛΟΚΟ

- Τὸ φιάσκο τοῦ εἰκοσιδυὸ ὁ Κιουταχῆς θυμάται
 καὶ δὲν πολυθιάζεται νὰ πάρει μὲ ρεσάλτο
 τὸ Μεσολόγγι τ' ἄπαρτο, τὸ κακομεσολόγγι.
 Κι οὔτε ἔχει ἀκόμα μπόλικα κανόνια, κι οὔτε μπάλες
 495 τί πράματα εἶναι βαριά, δύσκολα κουβαλοῦνται
 ἀπ' τῆ στεριά· κι ἀνάμενε νὰ τοῦ φέροι ὄλα
 ὁ καπουδὰν Τοπάλπασας μαζί μὲ τὴν ἀρμάδα.
 Μὰ ὡς τότε δὲν θὰ κάθονταν μὲ σταυρωμένα χέρια.
 Θὰ ζύγωνε, θὰ σέρνετον, χωμένος στὰ ταμπούρια
 500 καὶ μὲσ' τὰ χαρακώματα, π' ἀσφάλεια τοῦ δίνουν
 κι ἔτσι θὰ κουλουριάζετον σιμότερα στὸ φράχτη.
 Εὐρωπαϊοὶ μηχανικοὶ πάντα τὸν ὀρμηνεύουν
 πὼς νὰ δουλέψει πιδὸ καλὰ στὶς ντάπιες, στὰ λαγούμια,

- πώς νά γιομίσουν χαντακιές, πού τὸ τειχὶ τὸ ζώνουν
 505 καὶ νά χτυπήσουν σύγκοντα καστρί καὶ πολιτεία.
 Κι ἅμα θὰ φτάνανε σιμά, θ' ἀρχίνα τὸ ρεσάλτο
 μιά καὶ θὰ εἶχαν ζουλιχτεῖ οἱ καστροπολεμίτες,
 οἱ ἥρωες τοῦ Μεσολογγίου, καὶ θὰ ἔχαν ἀποκάμει.
 Ὅλες αὐτὲς οἱ συμβουλὲς καὶ τούτες οἱ ὀρμήνιες
 510 δίνονταν ἀπὸ Χριστιανοὺς καὶ μάλιστ' Εὐρωπαίους
 πού σπουδαγμένοι ἦσανε, λαμπροὶ μηχανολόγοι,
 μὰ στὸ χρυσάφι πούλησαν τὸ νοῦ καὶ τὴ ψυχὴ τους
 κι ὄργανα γίνηκαν τυφλά τ' ἀδίκου καὶ τῆς βίας.
- Ἀρχίζουν χερομάχεμα οἱ Χριστιανοὶ οἱ σκλάβοι
 515 μὲ τὸν κασμά, μὲ τὸ μυστρί, τὸν κούσπο καὶ τὸ φτυάρι.
 Λίγοι ἦσανε οἱ ἐγκλειστοὶ τότες στὸ Μεσολόγγι
 πού ξέρουνε τὰ μυστικὰ ἀπὸ τὸ πρῶτο μπλόκο·
 οἱ πióτεροι ἀγωνιστὲς πού ἔσανε μέσ' τὴν πόλη,
 βλέπαν γιὰ πρῶτῃ τους βολὰ ἐτούτα τὰ μυστήρια.
 520 Ὅντας αὐτοὶ ἀρματωλοὶ καὶ κλέφτες ροβολούσαν
 ὅλη σχεδὸν τους τὴ ζωὴ σὲ φτέρες καὶ λαγκάδια,
 σὲ καταράχια, σ' ἐγκρεμοὺς, σὲ στάνες καὶ λατσούδες.
 Ἐκεῖ πού μάτι ἀετοῦ καὶ τοῦ λαγοῦ ποδάρι
 θέλει, καὶ κόμ' ἀγριόγιδου πανάλαφρο ποδάρι,
 525 πού πιάνει ἀπ' ἀπόμακτρα τὴ μυρωδιὰ τοῦ λύκου
 καὶ τῆς χωσιᾶς τὸ στήσιμο καὶ χάνεται καὶ φεύγει
 ἀφίνοντας τὸν κυνηγὸ χάσκοντας ν' ἀναμένει.
 Διάφορος ὁ πόλεμος ἐδῶ πάνω στὶς ντάπιες
 μ' ὅλα του τὰ παράξενα κι ὅλα τὰ σινακλίκια.
- Ὡς τότε δὲν κατέχανε ἄλλα ἀπ' τὸ κarioφίλι
 530 ἐξ' ἀπ' τὸ μαυρομάνικο, τὴν πάλα, γιαταγάνι.
 Μὰ τώρα χρεια ν' ἀντιγιοῦν μ' ὀμπούζια καὶ γρανάτες
 καὶ νά χτυπᾶνε τὸν ὄχτρο μὲ μπόμπες καὶ λουμπάρδες
 καὶ μὲ κανόνια ἕνα σωρὸ, π' ἀσίγαστα βρουχιούνται.
 535 Μὰ τόσο στὰ κατσάβραχα καὶ δῶ κάτω στὴ λάκα
 τὸ μόνο πό ἔχει πέραση εἶν' ἡ ἀντρειοσύη.
 Ὅμως ταχιά συνήθισαν μὲ τέχνη κι ἐξυπνάδα
 σ' ὅλα τούτα τὰ σύνεργα καὶ τὰ καλαπαλίκια·
 κι ἀτίθγαιναν μὲ πονηριά, τέχνη παραπανίσια,
 540 στὶς μηχανὲς καὶ παγανιὲς ὅλες τῶν Εὐρωπαίων.
- Σὰν πιὸ μαστόροι πού ἔσανε ὅλοι οἱ Μεσολογγίτες
 πιάσαν δουλιὰ καὶ θάραγαν ἀπ' τὸ κανονοστᾶσι
 κι οἱ ἄλλοι μὲ τὶς πάσαρες καὶ τὰ μικρὰ πρυάρια
 τὴν πόλη διαφεντεύανε ἀπ' τὸ λιμναβολάσι.
- 545 Κι οἱ ντόπιοι τοῦ Μεσολογγίου ὄρισαν γι' ἀρχηγό τους
 ἄντρα πού νοῦσιμος πολλὰ καὶ τίμιος ἐδείχτει,
 τὸν ἀξιο Ραζγκότσικα, σωστὸ πού ἔταν λιοντάρι.

550 "Όντας ό "Ισκιος πείστηκε πώς δέ θα τώ μπορούσε
ζημιά νά κάμει στά τουρκιά, πού βρίσκουνταν στό Βάλτο,
μάζεψε τούς ανθρώπους του κι ήρθε στό Μεσολόγγι.
Κι ένα άπ' τά σπουδαιότερα τά πάστα τ' αναθέσαν
καί πολεμάει όπως μπορεί μέσ' τή Μεγάλη Ντάπια.

555 Κείνες τίς μέρες κίνησαν — μέσα ήταν τού Μάη —
άπαρπατώντας τώ Μοριά, στά Σάλωνα περνώντας,
Κίτσος Τζαβέλλας, Μπότσαρης και ό Καραϊσκάκης,
όντας καταπερπίστηκαν μέ τά στραβά τού Σκούρτη
καί τών πολιτικώνήρων τ' άνάφεντρα τά χάλια,
πού μέσ' τ' 'Ανάπλι κάθονταν και μοίραζαν λουφέδες
ένώ ή πατρίδα χάνετον και έμυχοραγούσε.

560 "Έτσι αφήνουν σήξυλους τζογλάνια και τζουτζέδες
καί τρέχουνε μέ μιá ψυχή νά δώσουν ένα χέρι
στό Μεσολόγγι πού 'σθηνε, άπό παντού ζωσμένο.

565 Σάν μιá στιγμούλα γύρεφαν κοντά τους νά κρατήσουν
τό θρυλικό πολεμιστή κι άφθαστο στρατηλάτη,
τόν άτρομο άρχιστράτηγο, αύτός τούς άποκρίθει:...
—«Πάγω πίσω στη Ρούμελη και κεί θα δούμε πάλι
στην πράξη ποιός θε νά φανεί και όχι μέ τά λόγια.
"Όμως έγώ δέν κάθομαι νά μ' όδηγάν τζογλάνια
κι ή καποτίσα ή ναυτική, ή μισηρή κουκούλα
570 μέ άρχηγό 'ναν γκεμιτζή, πού στάλα δέν γαίζει
άπ' τής στεριάς τόν πόλεμο κι άπ' τής στεριάς τίς μάχες».

575 Τζογλάνι ό σταυραετός είχε τώ φαναριώτη
Μαυροκαρδάτο 'Αλέξανδρο, πού τόν έθεωρούσε
όργανο τής αντίδρασης και τών κοτσαμπασαίων
τόν Κουντουριώτη βάφτισε ό ίδιος κοουκούλα,
άπό τήν καποτίσα του τήν ναυτική πού 'φόρα
τό γέρο Σκούρτη γκεμιτζή τώ βάφτισε και κείνο
γιατ' άπό μάχες τής στεριάς έκανε μεσονύχτι
και ναυτικές παραγγελιές έδινε μέσ' τή μάχη
580 σέ τρόπο πού ξεσήκωνεν όλους τούς Ρουμελιώτες
σάν μέσ' τής μάχης τούς καπνούς, στής μάχης τήν αντίρα
τά όρτσα - πόρτσα πέταγε και άλλες όρντινάτσες.

585 Στό Μεσολόγγι γλύστηρησε ύστερα κι ό Τζαβέλλας
ό Κίτσος, πού δοξάστηκε στην Κλείσοβα περίσσια.
Στό Μεσολόγγι βρίσκοταν κι ό Μπότσαρης ό Κώστας
μά έργα δέν κατάφερε άντάξια νά κάμει
μέ τώ τρανό του όνομα και τήν πολλή του φήμη.

Σάν έφτασε στη Ρούμελη τότε' ό Καραϊσκάκης
μάειδε ή άρρώστεια του, μάειδε και ή πίκρα

- 590 ὄκνῳ τὸ ἐκρατήσανε, μὰ σὰν ἀετὸς πετοῦσε·
 κι ἄς ξέρινα γαίμα ὀλημερίς ἀπὸ τὰ δυὸ του στήθεια
 κι ἄς μὲς' ἀπὸ τὰ πνεμόνια του ἢ φτίση θρασομάννα.
 Καὶ μόλες τὲς γνωμάτευσεσ πού κόναν οἱ γιατροὶ του
 πῶς ἡ ἀρρώστεια σάπισε κεῖν' τ' ἄτρεμο λιοντάρι,
 595 καὶ πῶς τὸ λάδι τῆς ζωῆς εἶχε του ἀποστερέψει
 ἐλάχιστες λογιάζοντας τὶς μέρες πού τοῦ μείναν
 γιὰ καλὴ τύχη τοῦ λαοῦ ἀληθινὲς δὲ βγήκαν
 οἱ προφητεῖες τῶν γιατρῶν καὶ τὰ προγνωστικά τους·
 καὶ τῆς καλογοριάς ὁ γιὸς βγαίνει τροπαιοφόρος
 600 σ' ὄλες τὶς μάχες πού 'δινε, τσακίζοντας τοὺς Τούρκους.
 'Ακούραστα πολέμαγε πού λόγγο σὲ φαράγγι
 κι ἔτρεχε ἀπὸ ραχόβουνο σ' ἀπόγκρεμμο καὶ χτύπα
 οὔτε λεπτὸ ἀφήνοντας εἰς τοὺς ὄχτροὺς γι' ἀμάντα
 κι ὡς τὶς ἐφοδιοπομπὲς π' ὀλημερίς σφυροῦσε
 605 καὶ ὅπως ἐξεσήκωνεν ὄσους ἐπροσκυνάγαν,
 ἀνάγκαζε τὸν Κιουταχὴ νὰ σπαταλᾷ δυνάμεις
 καὶ νὰ τὶς ρίχνει μακρῶς ἀπ' τοὺς μπλοκαρισμένους.
 Τὸν Καραϊσκό οἱ ἄντρες του πολλὰς φορὲς ἀσκώνουν
 ἀπάνω εἰς τὶς πλάτες τους καθὼς τὸν καίγ' ἢ θέρμη
 610 μὲς' σ' ἓνα ξυλοκρέβατο τὸν ρίχνουν καὶ κρατοῦν τον
 καὶ τρέχουμε μὲ δαύτονε μὲς' σὲ βροχὲς καὶ χιόνια
 ἀπὸ δουνὸ σὲ διάσελο κι ἀπὸ κορφὴ σὲ ράχη
 γιὰ νὰ χτυπήσει αἰφνίδια, σὰν δὲν τὸν περιμένει,
 καὶ νὰ λιανίσει τὸν ὄχτρο πού φεύγει λακισμένος.

- 615 Τῶν Τούρκων ὄλων τὰ τρανὰ καὶ ξώπρωτα κεφάλια
 ἀπὸ τ' ἀσκέρια κρύβανε, σὰν εἶχανε μαζί του
 μάχη νὰ δώσουν καὶ μαζί μ' αὐτὸν νὰ ἀντιγούνε.

Μὰ ὁ ὄχτρος στὰ γρήγορα, πεισματικά, δουλεύει
 καὶ θεμελιώνει καὶ ἀπὲ στρέφεται κι αὐγατίζει

- 620 τὶς ὀχυρώσεις πού τοῦ λέν οἱ ξένοι γιὰ νὰ κάμει.

Στὶς κοσιέξι τ' Ἀπριλιοῦ ἀσκώνει δυὸ ταμπούρια,
 ἀγνάντια στὴν Τερίμπιλε, τετράγωνα, μεγάλα,
 οὔτε τρακόσιες, πὲς, ὄργες ἀλάργα ἀπ' αὐτῆνε·
 χτίζει τὴν ἴδια νυχτιὰ μιὰ ἄλλη κόμα ντάπια

- 625 στὴν γκρεμισμένη ἐκκλησιὰ τοῦ Ἄη τοῦ Νικόλα.
 Μὲ ἀμασγάλια ὀλόφαρδα γιὰ νὰ μπορεῖ ν' ἀντέξει
 κι ἀπάνω τῆς σοφίλιασε θεόρατα κανόνια.

Ἐνα ταμποῦρι ἔχτισε ἀντίκρου στὴ Λουνέτα·

- 630 πᾶ στὸ ταμποῦρι ἔστησε, ὕστερα ἀπὸ δυὸ μέρες
 μιᾶλη λουμπάρδα κι ἄρχισε νὰ κοπανᾷ τὴν πόλη.
 Τὴν ἴδια μέρα σκάζουνε μέσα στὴν πολιτεία
 — ἀπ' τὶς λουμπάρδες πού 'στησε ἀντίκρου τῆς Λουνέτας —
 πέντε μπόμπες πού τράνταξαν συθέμελα τὴν πόλη.

Τὸ ἴδιο βράδυ ἄρχισαν νὰ βάζουν τὰ κονόνια·

- 635 τότ' οί κλεισιμένοι βλέπουνε πόσο φτενό τὸ τείχος
 κι ἀκόμα πόσο ἄτεχνα ἦτανε καμωμένο.
 Γιατ' οί μπάλες τὸ γκρέμμιζαν καὶ τὸ κατατρυπούσαν,
 μὰ κι ὄλους ὄσους μάχονταν τοὺς ἑκατασκοτόναν.
 Ἔτσι ἀνασκουμπώνονται γιὰ νὰ τὸ δυναμώσουν.
- 640 Γιαίρουνε ὄποιον σκάμπαζε πού μαραγκουζώσουνη
 καὶ φκιάχνουνε ξυλοδεσιές καὶ ἄλλα ἀντιστύλια.

Μάχονταν κι οί ἀγωνιστῆς κι οί λιγοστοί πολίτες
 ἀπόσους ἀπομείνανε, καὶ σκάβανε τὸ χῶμα
 κι ἀπὲ τὸ κουβαλοῦσανε, τὸ ρίχναν στὰ καλοῦπια
 645 στὰ ξύλινα, καὶ τὸ πατοῦν, καλὰ τὸ πατηκῶνουν.
 Δουλεύουν ὄμως τὴ νυχτιά, γιατί μέρα φοβούνται
 μὴ τοὺς θαρέσουν τοῦ ὄχτροῦ οί μπόμπες καὶ τὰ βόλια.

Σὰν δυναμώσαν τὸ τειχί, στεριώσανε τὶς ντάπιες
 κι ἀπὲ καλάθια γιόμισαν, πολλὰ σακιά μὲ χῶμα
 650 καὶ πήγαν καὶ τὰ ρίξανε ἀπάνω στὰ μπεντένια
 καὶ προνοοῦν καὶ φτιάχνουνε ὄμορφες πολεμίστρες
 παραφυλᾶν πίσ' ἀπ' αὐτῆς ὄλημερίς, τὴ νύχτα,
 κι ὄπου θαρᾶνε τὸν ὄχτρο καὶ πᾶ νὰ ξεμυτίσει
 ἀνοίγουνε γερὴ φωτιά καὶ τὸν πισωδρομᾶνε.

- 655 Σὰν ἔπεφτε τὸ δειλινὸ κι ἔχαμηλῶν' ὁ ἥλιος
 πίσ' ἀπ' τὶς πλάτες τῶν φρουρῶν — σὰν οί σκιῆς μακραῖναν —
 καὶ πρὸς τὰ ὄξω φαίνονταν, τότ' οί ὄχτροί νογοῦσαν
 σὲ ποιά ἔτανε πολεμιστῆς κρυμμένος πολεμίστρα.
 Κι ἔτσι βαροῦσαν ξαφνικὰ στὰ κεί τὶς μπαταριές τους.
- 660 Φάγανε ἔτσι κάμπουσους ἀγωνιστῆς οί Τούρκοι
 ὡς πὸ ἔνοιωσαν τὸ κόλπο τους τότε καὶ φυλαγόνταν.

Ἄξαφνα κι ἀναπάντεχα λακίζ' ὁ Μῆτρος Βάγιας
 καὶ νύχτα μ' ἄλλους σύντροφους μπαίνει στὸ Μεσολόγγι.
 Ὁ Βάγιας στὶς κοισοχτῶ τοῦ ἴδιου τοῦ μήνα,
 665 σὰν τουρκολάτρης πού ἔτανε, δούλευε στὸν Κιουτάγια.
 Μὰ ἡ σουλιῶτικὴ φωνὴ μίλησε καὶ στὸ Βάγια
 καὶ σκάει το μ' ἄλλους ὄχτῶ, ἄξιους νοματαῖους
 καὶ στὸ Καστρί ροβόλησε μιὰ νύχτα τοῦ Ἀπρίλη.
 Ἦταν νυχτιά ἀνοιξιᾶτικὴ καὶ τ' ἄστρα ἀποκρυφτῆκαν
 670 ὄταν ὁ Βάγιας μπούκαρε καὶ μπῆκε μέσ' τὴν πόλη.

Μέσ' τὸ ἀσκέρι τοῦ πασᾶ πολλοί Ρωμιοί δρισκόνταν
 κορμιὰ χαμένα κι ἄχρηστα γιὰ τὴ δόλια πατρίδα,
 μὰ κι ἐπικίνδυνα μαζί, γιατί μὲ τὸν ὄχτρο τῆς
 πήγαιναν καὶ συντάσσονταν, κι ἀφάνιζαν τὸν κόσμον,
 675 γιατί πιστεύαν πῶς στερνὰ ὁ Τούρκος θὰ καθόταν
 πὰ στοῦ Ραγιαῖ τὸν τράχηλο καὶ τὴ φορὰ ἐτούτη.
 Καλὰ νὰ τάχουν θέλανε μὲ τοὺς ἀφανιστῆς μας
 γιὰ νὰ ἔχουν τὸ κεμέρι τους παντοτεινὰ γιομάτο.
 Κι ἂν ἡ πατρίδα χάνετοιν γιὰ πάντα, δὲν γνοιαζόνταν.

- 680 Ἐνὸς ὅπου τὸ ὄνομα κατάντησε κατάρρα
βαρὺ, πικρὸ, ἀνάθεμα ὡσάν τοῦ Ἐφιάλτη,
τοῦ Πήλιο Γιούση, π' ἀπ' αὐτὸν ἐχάθηκε τὸ Σούλι,
ἦταν καὶ κείνο τοῦ γνωστοῦ τοῦ Γιώργη Βαρνακιώτη.
Γιὰ τοῦν τὸν κράχτη τοῦ ὄχτρου ὁ ξακουστὸς ὁ Κάλβος
- 685 ποίημα μὲ συμβολισμό παντοτεινὸ ἔχει γράψει.
Ἄκόμα τοῦ Μεσολογγίου τότ' ἡ ἔφημερίδα
στοὺς τουρκολάτρεις θύμιζε τὸ Σάββα Καμινάρη,
ποῦ ἀφοῦ τόσες στὸν ὄχτρο πρόσφερε ἐκδουλεύσεις,
ἔπεσ' ἀπ' τὸ μαχαίρι του μέσα στὸ Βουκουρέστι,
- 690 — ὅπου τὸν ἄφησε νὰ μπεῖ μὲ τάξεις καὶ παράτες
γιὰ νὰ γεφτεῖ προσωρινὰ τῆς προδοσιάς τὰ λύτρα —
χωσιὰ καλῆ τοῦ ἔστησε καὶ τότε ξεμπερδεύει
θυμίζει κόμα ἡ μικρὴ ἐκεῖν' ἔφημερίδα
τούτη τὴν ἀφευστη ἀρχή, ποῦ στέκει ὡς τὰ τώρα,
- 695 πῶς ὁ προδότης κάποτε — τί ἡ μοίρα του εἶν' γραμμμένη —
ἀπ' τὸ μαχαίρι θὰ σφαχτεῖ ἐκείνου ποῦ δουλεύει,
τὶ ὄσο ἀγαποῦν τὴν προδοσιά, μισᾶνε τὸν προδότη.

- Ἄπο τῆς Πάτρας τὰ καστριά καὶ τὰ καστριά τοῦ κόρφου
φτάνουν στ' ὄρδι τοῦ Κιουταχῆ κανόνια καὶ μορτάρια
- 700 ποῦ παρευτὺς τὰ στήνουνε κι ὄλο καὶ ἀυγαταίνουν
κι ὄλο πυκνώνουν τὴ χοντρή, τὴν ἄπαυτη φωτιά τους.
Τὶς μπόμπες του ζυγιάζει τες καὶ πέφτουν κρεμαστάρια
ἢ πίσ' ἀπ' τὶς ντάπιες μας — κεῖ ποῦ οἱ ἀγωνιστές μας
κάθονταν ν' ἀναπαυτοῦν μιὰ στάλα ἀπ' τὴ μάχη
- 705 μὰ κι ἔτοιμοι νὰ ἀντιβοῦν, ἀν' ὁ ὄχτρος κινούσε, —
ἢ μέσα στοῦ Μεσολογγίου τὴν πόλη καὶ τὰ σπίτια,
ζημιεὲς νὰ κάνουνε βαριές, νὰ δίνουνε στὸ νεῦρο
σκορπώνοντας ἀναταραχὴ, μέσ' τοὺς μπλοκαρισμένους,
γαλήνη νὰ μὴ βρίσκουνε κι ἀνάπαυλα μιὰ στάλα.
- 710 Μὰ ὅπως τοῦ Μεσολογγίου εἶν' μαλακὸ τὸ χῶμα,
καθὼς πέφτουν ἀπὸ ψηλά, στὴ γῆς χώνουνταν μέσα
κι ἔτσι καθὼς ἐσκύσανε πέταγαν λάσπες, χῶμα
καὶ μέσα-μέσα κι ἀραιὰ βλέπουνε νὰ πετιέται
κι ἕνα κομμάτι σίδερο, χωρὶς κι αὐτὸ νὰ βλάφτει.
- 715 Ἔτσι, σὰν ἕνα ἀποσπερνὸ ἕνας Μεσολογγίτης
καθόταν στὴν καλύβα του μαζί μὲ τὰ παιδιὰ του,
ἀπόδιπλα ἡ γυναίκα του εἰς τὴ φωτιά τριγύρω,
καὶ πάνω τῆς σιγὸδραζαν τὸ φτωχικὸ φαγὶ τους,
μιὰ μπόμπα πέφτει ξαφνικὰ στὴ μέση στὸ καλύβι
- 720 καὶ χώνεται στὴ γῆς βαθιά κι ἀμέσως σχεδὸν σκάει
χαλώνοντας τὸ φαγάκι τους, χῶμα τοὺς περιχύνει
μὰ οὔτε τὰ πέντε τὰ παιδιὰ, οὔτ' ἄλλος κανένας
παθαίνουν καν μιὰ γρατζουνιά· κι αὐτὸ θάρρος τοὺς δίνει
σὰν καὶ ἄλλες παρόμοιες σκηνὲς πολλὲς συμβαίνουν
- 725 καὶ ὄλοι πιὰ οἱ κάτοικοι περιφρονοῦν τὶς μπόμπες
καὶ ξεβαρρεύουν κι ἀψηφοῦν τ' ὄχτρον τὸ κανονίδι.

- "Όμως σ'άν πού θαύματα πάντοτε δὲ συμβαίνουν
 ἔτσι καὶ στοῦ Μεσολογγίου μέσα τὴν πολιτεία
 730 πολλοὶ θὰ χάσουν τὴ ζωὴ ἀπ' τοῦ ὄχτροῦ τὶς μπόμπες·
 καὶ πὶδὸ πολλά τὰ θύματα θ' ἀρχίσουνε σὲ λίγο
 καθὼς κανόνιζ' ὁ ὄχτρος οἱ μπόμπες του νὰ σκάνε
 καὶ νὰ χιλιομερίζονται, σ'άν εἶναι στὸν ἀγέρα.
 Ξέχωρη θλάθη κάνουνε ἀκόμ' οἱ σιδερένιες
 καὶ οἱ γιάλινες γρανάτες του πού ρίχνει νύχτα μέρα.
 735 Γιατὶ πέφτουνε μαλακά, δὲ χώνονται στὸ χῶμα.
 Μὰ βρίσκουν οἱ ἀγωνιστὲς τρόπο καὶ ἀχρηστεύουν
 καὶ τοῦν τὸ εἶδος τῆς ζημιᾶς πού οἱ Εὐρωπαῖοι κάνουν:
 Τὶς σιδερένιες τὶς κλωτσούν, πού σκάνε παραπέρα
 καὶ ἀρτάνε καὶ τὶς γιάλινες, εὐτὺς μόλις πού πέφτουν
 740 καὶ σπάζουν καὶ ἀχρηστεύουν τὶς ἀπάνω σὲ μιὰ πέτρα.

- Στὶς τρεῖς τοῦ Μάη ὁ Κιουταχῆς καὶ ὄλα του τὰ φρετζάλια
 παίρνουνε τὰ τσαντήρια τους καὶ πᾶνε καὶ τὰ στήνουν
 στὰ ριζοβούνια, μὲ σκοπὸ νὰ μὴν τοὺς δέρν' ἡ ζέστη.
 Τὴν ἄλλη μέρα ὁ ὄχτρος ἀσκών' ἄλλο ταμπούρι
 745 πού βρίσκεται σσιράντ' ὄργιες μονάχ' ἀπ' τὴ Λουνέτα.

- "Ἰσα μὲ τότε ἡ θάλασσα ἦταν ἀπαλλαγμένη
 πού κάθε μπλόκο ναυτικό, δικό μας γιὰ τοῦ Τούρκου.
 Ἔτσι καὶ οἱ δυὸ ἐμπόλεμοι κάθε λεύτερο εἶχαν
 νὰ κουβαλοῦνε ζαῖρέ, τροφές, μπαρούτι, ὄπλα.
 750 Στοὺς Τούρκους κουβαλοῦσαν ἀπ' τοῦ κόρφου τὰ κάστρα
 πολεμοφόδια ἄφθονα μαζί μὲ τὰ καΐκια
 καὶ ζαῖρέδες μπόλικους, τίποτε δὲν στεροῦνταν·
 στοὺς Ἕλληνας ἐφέρονε τροφές πολλὲς ἐμπόροι
 ἀπ' ὄλα τὰ Ἐφτάνησα καὶ ἀπ' τὸ Μωριά π' ἀντίκρου
 755 καὶ ἔτσι οἱ ἀγωνιστὲς βρίσκαν ὅ,τι ζητοῦσαν.